

"Děkuji za bolest, jež učí mne se tázat..."

Slova z písně Karla Kryla "Děkuji" určitě většinu z vás navedla na celý její text, protože ji i jejího autora dobře znáte. Za sebe můžu říci, že zrovna tuhle písničku mám od něj nejradši, a i když ji mám spojenou hlavně s Velikonocemi, často si na ni vzpomenu i během roku:

*"... Děkuji, děkuji za nezdar,
jenž naučí mne pít,
bych mohl, bych mohl přinést dar,
byť nezbývalo síly..."*

Nezdarů je pořád víc než dost, v tom se doba vůbec nezměnila. Ráda čtu staré knížky, třeba od našeho krajana **Josefa Holečka**, a tak vím, že je to pořád víceméně stejné. Hořká slova K. Kryla z jeho Ukolébavky by si mohla přisvojit asi jakákoliv generace: *"... Kompromis na lhaní dají ti na hraní a nález bude ztráta, kompromis z života, zbude ti prázdnota a budeš jako táta..."*

Z cizích autorů, pokud bych měla vybrat jen jednoho, by to mohl být například **Robert Merle** a z jeho knih především **Ostrov**. Příběh je volně inspirovaný skutečnou událostí, vzpourou na lodi Bounty. Skupina námořníků si musela najít tajné útočiště, protože vzpoura je postavila mimo zákon - a tak se stalo, že přibrali několik Tahitánů, mužů i žen, zabydleli se na zdánlivě nehostinném ostrově, mohli tam žít v klidu a bezpečí, ale věděli, že si musí při společném hospodaření dát pozor a chovat se ukázněně, sehraně a střídmě. Jinak by se rozloha jejich nového domova ukázala v budoucnu jako nedostatečná. Národnostní rozdíly, populismus, předsudky, snaha hlavního hrdiny být pacifistou doslova za každou cenu... to vše vykonalo své, žádná idyla na způsob biblického ráje nenastala a čtenář má na konci příležitost vrátit se do děje, snažit se přijít na to, které varovné signály měly být zaznamenány a kdy, co se mělo dít jinak a lépe, jestli to vůbec jde a jakou inspiraci si můžeme vzít do našeho současného života.

Jednou z možností námořníků na lodi Bounty bylo ovšem i přehlížení kapitánovy tyranie. Každý ze zúčastněných mohl být rád, že obětí není v tu chvíli zrovna on. Tak to až do vzpoury vlastně i bylo. A podobně žijeme i my v naší dnešní, na první pohled docela pěkné době. Na každou dotěrnou otázku se dá najít jakžtakž uspokojivá odpověď, a pokud jim nebudeme říkat zrovna recepis na lhaní, můžeme se s nimi třeba i ztotožnit.

Kdo je spokojený se svými návyky, najde si pro ně pádné důvody. Komu se něco nelíbí, obviní druhé. Kdo je zadlužený, počítá, že se nic nepříznivého nepříhoda a on stihne všechno splatit. Kdo si dovede uvědomit naše dluhy vůči přírodě, a ty máme všichni do jednoho, ten může uvažovat podobně a věřit v sílu lidského důmyslu. Přece právě na něm je naše civilizace postavená a zatím se to vždycky nějak udělalo, abychom se z jedné slepé uličky posunuli do další, nadějnější. Než stačíme vydrancovat jeden zdroj, objevíme jiný, co se přestane jevit dobře, to nějak šikovně zafašujeme, u čeho to už nepůjde, to vytěsníme, pořád to bude nějak pokračovat. Pak se objeví nějaký narušitel a chce nás vytrhnout z klidu povídačkou o žábě v teplé vodě, co se jí nechce vyskočit, a tak propásne tu chvíli, kdy to ještě jde. A uvaří se. Z horké by se hned v první chvíli osvobodila, nebyla by ukolébáná tím, že se zatím snad ještě nic tak zlého neděje. Zachránila by ji vnímavost pro bolest. Děkujme tedy za bolest i za vnímavost, k té vlastní i k cizí. Hledat klid v tom, že si nebudeme radši ničeho všímat, to je dobré na chvíli, na nabrání dechu - a pak je čas si zase citlivost obnovit. Třeba vzpomínkou na myšlenku připisovanou G. B. Shawovi, že podstatou nelidskosti není krutost, ale nezáměr.

A znovu se můžeme vrátit k písničce, v níž Karel Kryl napsal vlastně totéž:

*"... Děkuji, za slzy děkuji,
ty naučí mne citu,
k živým, již, k živým, již žalují
a křičí po soucitu.
Děkuji, děkuji, děkuji..."*

-ah-